

על זיכור עולמו הפנימי של הפוליטיקאי

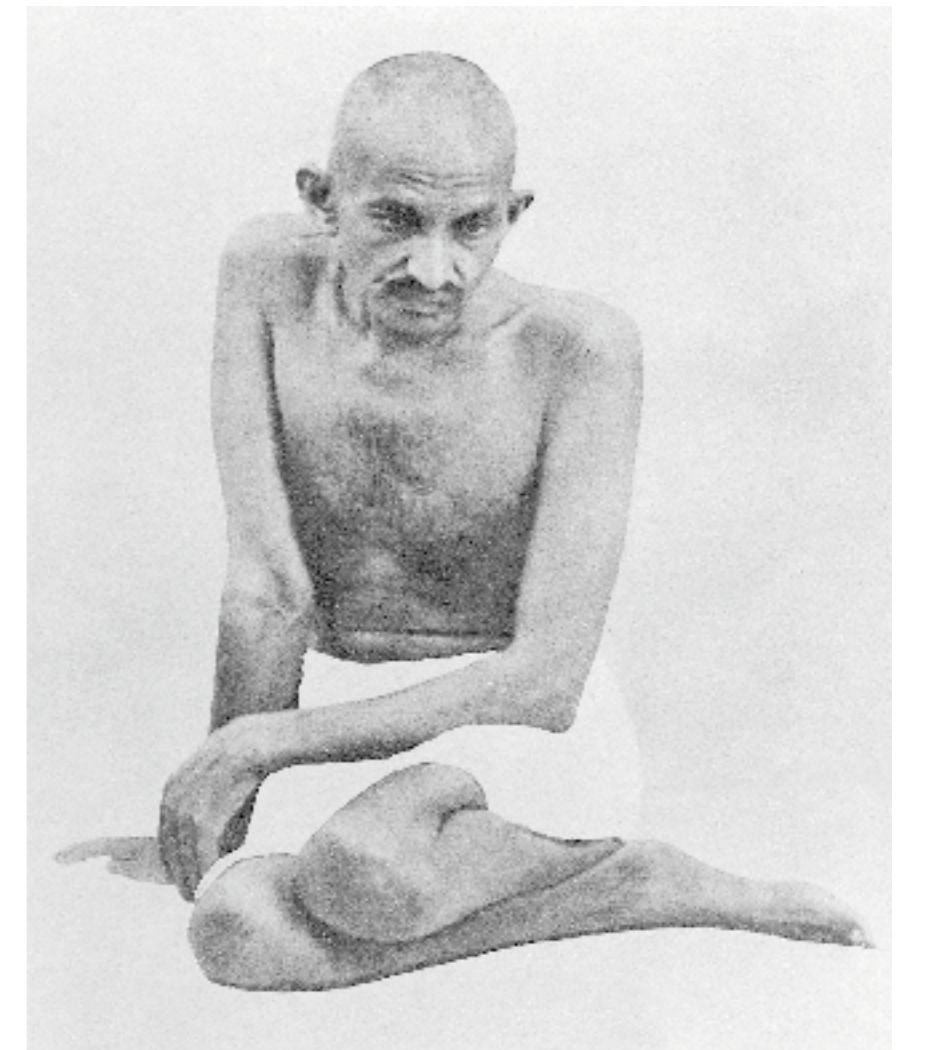
מ"ק גנדהי

כדי לראות פנים אל פנים את רוחה הנוכחת בכול של האמת על האדם לאהוב את הבריה המרושעת מכול כמו אותו עצמו. ואדם השואף לכך אינו יכול להרשות לעצמו להדיר רגליו משום תחום בחיים. זו הסיבה שמסירותי לאמת משכה אותי אל שדה הפוליטיקה, ואני יכול לומר, ללא שמץ של היסוס, ובכל זאת בענווה שלמה, כי אלה הגורסים שלרוח אין קשר עם פוליטיקה אינם יודעים מהי דת.

ההזדהות עם כל דבר חי אינה אפשרית ללא טיהור עצמי. ללא טיהור עצמי נותרת השמירה על חוק האהימסה [אי-אלימות] לבטח רק בגדר חלום ריק מתוכן. זה שליבו אינו טהור לעולם לא יוכל להכיר את האל. משמעותו של טיהור עצמי היא לפיכך טיהור בכל דרכי החיים. ומאחר שהטיהור מידבק ביותר, טיהור העצמי מוביל בהכרח לטיהורו של הסובב אותו.

אך דרך הטיהור העצמי היא קשה ותלולה. כדי להגיע לטהור שלם יש להשתחרר לגמרי מכל תאוה במחשבה, בדיבור ובמעשה, להתעלות מעל לזרמים המנוגדים של אהבה ושנאה, היצמדות וסלידה. אני יודע שעדיין אין בי את הטהור המשולש הזה, למרות שאיפתי המתמדת והבלתי-פוסקת. ולכן השבח של העולם אינו מצליח לרגש אותי, ולעיתים קרובות הוא ממש מייסר אותי. כיבוש התאוות המעודנות נראה בעיני הרבה יותר קשה מכיבוש העולם בכוח הזרוע.

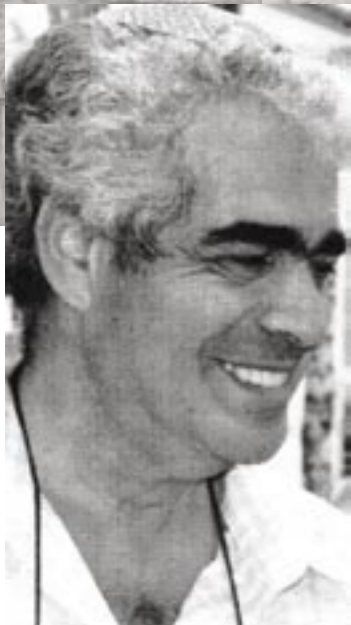
[מתוך האוטוביוגרפיה, סיפור ניסויי עם האמת, עמודים 5-454, תרגום ינץ לוי, הוצאת אסיה, תל אביב 2005]

הלב של ירושלים

שיחה עם אורי עמדי, מארגן קהילתי

מאת נועם שרון

ירושלים. עיר גדולה ותושבים בה הרבה. עיר קשה כמו אבן, ולאבניה לב. עיר שבה רב הנסתר על הגלוי. עיני כל העולם נישאות אליה, והיא נושאת עיניה לשמים. בתקווה? בייאוש? גם וגם. דבר-מה מתמצית הקיום מצוי בירושלים, וכשהיא נהרסת אנחנו נהרסים; וכשהיא תירפא, אנו נירפא עמה.

מהרסים רבים לירושלים, וגם רופאים. כולם בניה. מהרסיה הורסים כשהם נושאים את שמה לשווא. רופאיה, לעומתם, אינם נושאים את שמה; הם נושאים באחריות כלפיה. הם בני-אדם פשוטים, ענווים, בני-אדם שירושלים קראה אותם אליה להביא אהבה ואומץ ללבה שלעולם מאיים להתאבן.

אורי עמדי הוא רופא לירושלים. מראהו פשוט. נמוך-קומה, מבנה גוף מוצק, שערך לבן ועבות ולראשו כיפה רחבה. מבטכם לא היה מתעכב בו לשנייה מיותרת, אילו חלף על פניכם, נניח, בעוד אתם עורכים את קניותיכם בשוק מחנה-יהודה. אך אין כמו מראה עיניי להטעות. בחיצוניותו הפשוטה של עמדי שוכנת נשמה יתרה, נפש ורוח שהתמזגו בנשמתה של ירושלים והטביעו בה חותם עמוק. אולי שגשוגו של אזור שוק מחנה-יהודה היום נראה טריוויאלי; אבל נסו להיזכר מה הדימוי שהיה למקום עד לפני שנים לא רבות וכיצד הוא נראה. אך לפני שרשת "ארומה" תוכל לפתוח סניף ברחוב מחנה-יהודה ולפני שגלריות לאמנות עכשוויות וחנויות בוטיק למיניהן יוכלו לפעול בו, צריך היה אורי להקדיש כ-40 שנה של עבודה שקטה, מסורה ועקבית למען זקיפת-קומתם של דיירי השוק – מראשון הפסטיונרים ועד אחרון ילדי-הסלים.

צעדים ראשוניים

"נולדתי בשכונת-הכורדים – זיכרון-יוסף. אבי עמד בראש העדה, היה מחנך והקדיש את חייו לניהול בית-הספר. אמי הייתה העובדת הסוציאלית הטובה ביותר שהכרתי; היום כמבוגר אני מבין מה לימדה אותנו ואיזו אהבה העניקה דרך התבשילים שלה. הוריי הם המורים החשובים ביותר שלי.

בצבא שירתתי בנח"ל ולאחר שחרורי הצטרפתי לבנות הגרעין שלי שהיו בבית-שמש. הייתי עוזר להן להחזיר לכיתה תלמידים שברחו. ילדים אלו הושמו בפינה והוכרחו לחבוש כובע של ליצן; הדבר עורר בי שאלות עמוקות – במי צריך לטפל? בילדים? או במורים, במערכת?

חיפשתי את דרכי והגעתי למכון שבו מכשירים עובדים חברתיים. משך אותי לעבוד עם אסירים. אבל אז שאל אותי אחד ממראייניי: 'למה דווקא לעבוד עם אסירים? אתה לא מעדיף למנוע את הפשע?' הטיעון הזה השפיע עליי והחלטתי ללמוד להיות מדריך-נוער. התחלתי לעבוד בשכונת מקור ברוך.

התחלתי שם כמדריך-נוער, משם עברתי לניהול בית-הנוער וניהול המתנ"ס; וכשהוקמו המְנהלות בירושלים – ניהלתי את מְנהלת-השכונה. מקור ברוך היא שכונה המורכבת מאוכלוסייה חרדית ומסורתית. היא המרכז העולמי של החרדים. במרחב הזה גם צמחה תנועת ש"ס. אני עבדתי עם כל הגורמים שם ותוך-כדי עבודה והתבוננות, למדתי מהי החברה הישראלית. מתוך הניסיון שלי שם גזרתי את הפרויקט ואת העבודה שבהם אני עוסק כיום."

ואז אני מבין דבר חשוב: לא מספיק לאבחן את המצב; כדי לשנות אותו צריך ליצור הצלחה. עזבתי את מקור ברוך, מסיר את חליפת המנהל ושם עצמי כעובד הקהילתי השולי ביותר. בחרתי בשוק מחנה-יהודה, שהיה אז פח-האשפה העירוני, והתחלתי לעבוד שם. בלי תקציב, משאבים, גיבוי. כלום. רק הערכים והחינוך שלי. וכך התחלתי להסתובב יום-יום בין הסוחרים ולהתעניין בהם

אבחנה שמובילה למעשה

"נקודת-המוצא שלי היא מלחמת ששת-הימים," אומר אורי. "שיכרון-הניצחון, התחושה העמוקה אצל מקבלי ההחלטות שאנו מלכי-העולם והשינוי הדרמטי של מבנה-העיר בעקבות בניית שכונות החגורה – נווה-יעקב, פסגת-זאב, רמות, גילה... בניית שכונות-החגורה מפוררת את מרכז-ירושלים מבחינה כלכלית ואורבנית. מי שיכול להרשות לעצמו עוזב את המקום ונשארים הזקנים והחלשים, אלה שלא יכולים לקום וללכת. אך במציאות אין נקום; כשדבר אחד עוזב, דבר אחר נכנס במקומו: פשע מצוקה, זנות, פועלים זרים..."

אחד הוויכוחים שלי עם חוגים חרדיים שאתם אני נפגש היא שעל-פי תפיסתי, משמעות היהדות היא לדאוג לנשמה שלך ולחומר של האחר. ואילו חלק מהחרדים הפכו את המשוואה – הם דואגים לנשמה של האחר ולחומר של עצמם

שייכות היא ערך עליון; כולנו שייכים לקהילה, ועם זאת, כולנו עצמאים. השייכות מולידה שותפות, העצמאות מולידה תחרות. אני נותן לכולם לנוע במרחב הזה כל עוד הם נפגשים באחריות. כדי לממש אחריות, אתה צריך לתת ולקבל סמכות. סמכות ואחריות לא יכולות להיות בלא דין וחשבון. כולם צריכים לתת דין וחשבון, גם מתנדבים. כיום, היחידים שנותנים דין וחשבון הם אנשי הממסד."

החברה הישראלית האם לדעתך בבחירות האחרונות התגלו פניה האמיתיות של החברה הישראלית?

אורי מהנהן קלות. "אני חושב שיש תהליך שנמשך מאז מלחמת ששת-הימים, תהליך של הסתכלות החוצה, התעסקות בענייני חוץ וביטחון, במקום להתבונן פנימה במבנה השלטון, בניקיון השלטון, באיכות מוסדותיו. זהו תהליך שאני רואה שמתרחש בחברה הישראלית כבר ארבעים שנה. התוצאות של הבחירות משקפות את התהליך הזה פעם אחר פעם.

דבר נוסף בולט מאוד שאני מזהה אחר הבחירות האלה הוא שאין לפוליטיקאים הבנה של השליחות הקדושה שיש בהנהגה ובהובלה של העם הזה. אנו ממשיכים לראות את הפוליטיקאים דואגים לעצמם, לתפקידים שלהם, לכל היותר לציבור שלהם. עוד לא בא המנהיג שיעמיד את סדר הדברים בצורה אחרת. התוצאה היא שהבחירות לא מעמידות במרכז תפיסת-עולם; הבחירות הן לא על הדרך אלא על המועמד, האישיות והכריזמה שלו, ולמעשה הן הפכו לתחרות בין משרדי הפרסום."

מדוע אינך הולך לפוליטיקה בעצמך?

"כשאדם הולך לפוליטיקה, הוא צריך להתאים את עצמו לצורת ההתנהגות שמקובלת בשדה הפוליטי. אני לא חושב שהפוליטיקה היום יכולה לקבל את מה שאני מציע. אני חושב שבעבודה שאני עושה, אני מסוגל לתרום רבות, ואילו הייתי בפוליטיקה, היה לי הרבה יותר קשה לעשות זאת. היום אני מדבר עם אלפי אנשים בשנה, כאלה שבאים לשמוע את הסיפור שלי. קציני צה"ל, אנשי-עסקים, יזמים ופעילים חברתיים, אורחים מחו"ל. אני מגיע אל האנשים האלה גם בזכות זה שאני לא בפוליטיקה.

דבר נוסף הוא שעד היום לא מצאתי 'בית' פוליטי, מפלגה שארגיש בה נוח. כבר תקופה ארוכה אני חבר בגוף רעיוני שנקרא 'לאו"ר', והשנה התנועה הזאת התמודדה לבחירות תחת השם 'אחריות', אבל הציבור לא היה בשל או פנוי לקבל את הדעות שלנו" [מפלגת "אחריות" – לב אחד ורוח חדשה" זכתה ב-802

העולם הגדול – ואני לא נתפס ככזה. שמו מישהו אחר בראש הפרויקט, וסוחר-השוק החליטו לצאת למאבק כדי שאני אנהל אותו. אך אני הצבתי שלושה לאווים למאבק: לא לאלמות, לא לעדתיות ולא לפוליטיזציה של המאבק. אם תפרו את האיסורים הללו, אמרתי להם, אדע שנכשלת. מאבקם נכשל, ואיש העולם הגדול התמנה לראשות הפרויקט. אני התלבטתי מה עלי לעשות, ובסוף נכנסתי לטדי קולק ז"ל ואמרתי לו שהפרויקט הזה חשוב לי מכדי שאהיה מחוצה לו. הוא חיבק אותי בהתרגשות ומינה אותי למנהל החברתי של הפרויקט. אחרי שנה הבין איש העולם הגדול שהעבודה והתפקיד הם לא מה שהוא חשב. הוא הודיע לממונים עליו שמי שצריך לנהל את הפרויקט הזה הוא אורי עמדי.

כיום אני מנהל. יש לי משאבים רבים (שבהשגתם אני משקיע מאמצים רבים, והם מגיעים תודות לקרן-היסוד והקרן לירושלים) ועשרות עובדים מסורים וערכיים; שלוחות רבות נמצאות באחריות המנהל הקהילתי 'לב-העיר' שאני עומד בראשו, אך יש תמיד לזכור שמי שנתנו לי את הכוח הם סוחר-השוק."

אתה קורא לאזור שאתה פועל בו "לב-העיר", תואר שמקובל לשמור לעיר העתיקה

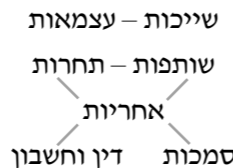
"אני ראייתי במרכז-העיר, אזור השוק, את הלב הפועם של העיר והוא כמעט שבק חיים. נהגו לדבר על מרכז-העיר במונחים של 'Inner City', ואני ביקשתי שישתמשו במונח 'Heart of the City'. טבעתי את המושג 'לב-העיר'. בלב ירושלים יצרתי את ארגון המנהל הקהילתי הראשון, והוא למעשה קואליציה ארגונית ורעיונית של המתנ"סים ושל המנהלת. אחר-כך התפתחו עוד מנהלים קהילתיים בירושלים, כמו ברמות ובקעה. הם מבוססים על המודל של המנהל הקהילתי לב-העיר. בניגוד לשאר השכונות, הארגון בלב-העיר צמח מלמטה. הבנייה מלמטה נדרשה כי כל התשתית הארגונית במרכז-העיר קרסה."

הכנסת גם הגדרות חדשות למושג "קהילה"

"שיניתי את תפיסת העבודה מול קהילה, מקהילה גיאוגרפית לקהילה פונקציונליות. היה לי ברור שבעצם כוחה של הקהילה הגיאוגרפית פג וצריך למצוא מיהי הקהילה הפונקציונלית. ואז מצאתי שהסוחרים הם קהילה, שהצעירים הם קהילה, שהאמנים הם קהילה... זה משנה באופן דרמטי את תפיסת העבודה הקהילתית, והדבר הזה עדיין לא הוטמע ברבים מהמקומות האחרים. התפיסה הזאת אפשרה לי להקים את גלריית ברבור [גלריה חברתית לאמנות עכשווית – נ"ש] במרחב לב-העיר, ולקיים את פרויקט ילדי-הסלים [הקמת מרכז-למידה לילדים הפלסטינים שעובדים בסבלות בשוק – נ"ש]. גם ילדי-הסלים הם קהילה פונקציונלית. הם לא גרים במרכז-העיר, חלק מהם אפילו לא גרים בירושלים."

מה עולם הערכים שלך?

"יש לי פלקט ישן, שנכתב לפני כ-25 שנה, ועליו מסורטט הדבר הזה:

הפשוטות, שהן גם החשובות ביותר: אם אתה עובד כל-כך הרבה, מתי אתה נמצא בבית? מתי עזרת לאחרונה לבנך בשיעורי-הבית? ראייתי את הסוחר כחלק משלם גדול יותר: קהילה, משפחה... התעניינתי בו כבן-אדם. אין דבר כזה – התעניינות מקצועית. עם דרגות על הכתפיים אי-אפשר להגיע אל לבו של בן-אדם. אני חושב שאי-אפשר ללמד אהבת אדם – צריך שהיא תהיה לך. אט-אט התחלתי לאתר את המנהיגות של השוק, ראייתי שיש שני סוגים של מנהיגות: אחת היא המסורתית, ראשי-המשפחות, דור המייסדים. הם, למשל, קבעו את רף המחירים בשוק ומספיק היה במבט שלהם כדי לגרום לסוחר להוריד או להעלות את מחיר הסחורה שלו. המנהיגות השנייה שזיהיתי היא העבריינית, זו שחיה מהגיוגל. היה לי ברור שכדי לחולל שינוי, עליי לקבל את ברכת-הדרך של המנהיגות הראשונה ולא לעלות על מוקשים עם המנהיגות השנייה, ולייסד דור חדש של מנהיגים מתוך דור-הביניים. הבנתי שצריך לעבוד בעיקר על נושא הדימוי שלהם, בעיני עצמם ובעיני החברה. חיפשתי נושא מלכד לכל הסוחרים וראיתי שהצבא מדבר אליהם. בפורים נסענו עם משלוחי מנות לחיילים וכעבור שלושה חודשים אירחנו את החטיבה בשוק. הקמנו ועדה משותפת לחיילים ולסוחרים, קבענו יום-ספורט משותף ביער-ירושלים, משם לארוחת-ערב בגן סקר בבישול נשות-השוק, ולבסוף כינוס במרכז תרבות עמים לנוער, שם אנשים מעיריית-ירושלים ומפקדים בצה"ל היו צריכים להגיד מילה טובה לבריוני השוק."

בניית חברה אזרחית מלמטה

"אחרי שלוש שנים רצייתי להתחיל למסד את עבודתי. החלטתי להקים ועד נבחר לסוחר השוק. בחירות דמוקרטיות בשוק? לא דבר פשוט. הקמתי ועדת-בחירות והתחלתי להסתובב ולאסוף מספרי-זהות מכולם ולבנות את פנקס הבוחרים. רבים התנגדו לתת את המספר שלהם, לעתים הקדשתי יום עבודה שלם בשביל מספר זהות אחד. פנקס-הבוחרים הושלם והתקיימו בחירות חשאיות, א-פוליטיות, אישיות, אזוריות. בזכות הפעילות הקודמת שעשינו, היו סוחרים שהציגו את מועמדותם לוועד. וכך צמחה המנהיגות הנבחרת הראשונה בשוק. מנהיגות זו מבינה שמבחנו האמיתי של המנהיג הוא לא במאבק על זכויות הציבור שלו אלא במאבק על החובות של הציבור שהוא מייצג. הדבר הבא היה שיפוצו ושיקומו הפיסי של השוק. זה היה פרויקט באמת ענקי: לחפור, להחליף תשתיות, לרצף בגרניט מאיטליה, להחליף את הדוכנים, להחליף את הקירוי, את התאורה... ואיפה מתחילים? – הרי התחרות היא סם-החיים של השוק. איך נכנסים לאזור מסחרי הומה אדם, סוגרים אזורים בו לחודש ויותר, עוצרים את פרנסתם של הסוחרים למשך אותה תקופה ועוד דורשים מהם לשלם את חלקם בשיפוץ המרחב הציבורי?

כדי לשכנע במשימה כזאת, צריך לשמור על שני כללים: לא לפחד ולא 'לרחס' על אף אחד, ואז כל מי שעומד מולך מקבל את הערך הנכון שלו.

ההצלחה בשוק הובילה את המערכת העירונית להתייחס לאזור של לב-ירושלים ולניתוח החברתי שהצגתי בראשית דבריי, וכולם רוצים להקשיב. הפרויקט נהפך לאחד החשובים בעיר. פרויקט שצריך לעמוד בראשו איש שהחברה מגדירה אותו כאיש

מתוך ההתבוננות שלי אבחנתי שאנו חיים במשולש של מתחים: חברתי-עדתי, חרדים ושאינם חרדים והמתח הלאומני, היהודי-ערבי. המתח העדתי אינו מהווה סכנה קיומית לחברה הישראלית. אך המתח בין החרדים לאלה שאינם חרדים הוא מורכב ומסוכן. יש בציבור החרדי שרואים בנו תופעה זמנית ומאמינים שסופנו להיעלם בעולם או להתחרד. קל לנו להאשים אותם בנתק הזה, אך האשמה היא בנו, משום שאנו הפקרנו את עולם-התוכן היהודי בידיהם; החרדים צמצמו את היהדות להלכה ומצוות, אנחנו נטשנו את היהדות ומי שסובלת מכך היא היהדות עצמה. כל מי שמוטרד ממצבה של ישראל צריך לשים-לב לנקודה הזאת.

המתח השלישי שאבחנתי הוא המתח הלאומני. החיכוך עם הערבים קובע את דמותנו, לטוב ולרע. אבחנתי, לפני 25 שנים, שלושת המתחים האלה חוברים בלבה של ירושלים, באזור מחנה-יהודה, ושהדבר הוא סכנה של ממש."

מה עושים?

"הזמנתי את עצמי לפגישה עם ראש-העיר דאז טדי קולק וסיפרתי לו את כל מה שסיפרתי לך עכשיו. הוא ענה לי בשתי תשובות כואבות: אחת, מרכזי-ערים מתפוררים בכל העולם; ושנייה: נניח שאני צודק. עם מי אני מעוניין לחולל את השינוי? עם הבריונים במחנה-יהודה?"

ואז אני מבין דבר חשוב: לא מספיק לאבחן את המצב; כדי לשנות אותו צריך ליצור הצלחה. עזבתי את מקור ברוך, מסיר את חליפת המנהל ושם עצמי כעובד הקהילתי השולי ביותר. חברתי בשוק מחנה-יהודה, שהיה אז פח-האשפה העירוני, והתחלתי לעבוד שם. בלי תקציב, משאבים, גיבוי. כלום. רק הערכים והחינוך שלי. וכך התחלתי להסתובב יום-יום בין הסוחרים ולהתעניין בהם."

כיצד הגיבו סוחר-השוק?

"מובן שבהתחלה, סוחר השוק לא נתנו בי אמון. מה פתאום אדם שבא לשוק ולא לקנות? כל מי שהתעניין בהם עד כה היה אחד משלושה: שוטר, איש מס-הכנסה או פוליטיקאי שבא לשם במסגרת תעמולת הבחירות שלו. אט-אט אני נכנס אל העסקים, אל עולמו של הסוחר, ומתחיל לשאול אותו את השאלות

מי שרוצה לחולל שינוי חברתי, המסלול שלו ארוך, אפור, קשה, רחוק מהתקשורת. אם אתה רוצה להצליח בעבודתך, עליך לעשות את העבודה השחורה, וכשנגמר הפרויקט לפנות את מקומך, לתת את המספריים למישהו אחר – ולהרגיש טוב עם זה. במקרה של כישלון, אדם צריך לחפש בתוך עצמו איפה הוא טעה

קולות בבחירות האחרונות – נ"ש].

האם אתה חושב שצריך לשנות את שיטת הבחירות?
"כן, אני חושב ששיטת הבחירות צריכה להיות שילוב מושכל בין בחירות כלליות ואזוריות."

אילו שינויים לדעתך צריכים להתרחש במדינה?

"מדינת-ישראל עדיין מתפקדת עם אותם המנגנונים שעמם היא הוקמה. יכול להיות שלפני שישים שנה, המנגנונים האלה היו נכונים וטובים, אבל היום אנחנו כבר לא אותה המדינה החלשה הרדופה, וצריך מנגנונים אחרים."

לדוגמה?

"לא חשבתי על זה לעומק, אבל לדעתי צריך להעביר לאזרחים סמכות ואתה אחריות, ולדרוש מהם דין וחשבון. צריך לעבור

משיטה ריכוזית לשיטה ביזורית ולאפשר לחברה האזרחית לבוא לידי ביטוי."

בעצם אתה מציע לעגן את מעמדה של החברה האזרחית ככוח ביצועי בפני עצמו

"כן, הייתי רוצה שהחברה האזרחית תהיה זו שתעסוק בשאלות של חינוך, חברה ותרבות, ושהמדינה תעסוק בעיקר בנושאי חוץ וביטחון. תפקידו של השלטון הוא לקבוע סטנדרטים, לייצר מנגנוני פיקוח ובקרה, להתוות מדיניות. וכל היתר – החברה האזרחית. ניקח לדוגמה את משרד-החינוך. הוא צריך לקבוע מדיניות, סטנדרטים, כלי-בקרה, וכל היתר – האזרחים צריכים לקחת את האחריות. את האמירה הזאת אני רואה כרלוונטית גם כלפי העירייה והמנהלים הקהילתיים."

רוחניות ומנהיגות

אתה אדם דתי, ומרבה להיפגש עם חוגים חרדיים. מה הוויכוח שיש לך עמם?

"אני חושב שחלק מהחרדים צמצמו את היהדות לשאלות של בין אדם לבוראו. אני הייתי רוצה שהם, ולמעשה כולנו, נתרכזו בשאלות שבין אדם וחברו. שם נמצא האל, לדעתי."

אחד הוויכוחים שלי עם חוגים חרדיים שאתם אני נפגש היא שעל-פי תפיסתי, משמעות היהדות היא לדאוג לנשמה שלך ולחומר של האחר. ואילו חלק מהחרדים הפכו את המשוואה – הם דואגים לנשמה של האחר ולחומר של עצמם.

עוד דבר שאני מייפץ לכולם הוא להפריד בין היהדות לפוליטיקה. הערבוב הזה מונע משאר האנשים לראות את יופיה של היהדות, ומי שנפגעת היא היהדות עצמה. ברגע שנפריד, התוצאה תהיה שלא יהיה עליה מונופול וכולנו נהיה רשאים להכיר אותה מחדש."

התוכל לפרט יותר על תפיסתך הרוחנית?

"אני מסתכל על החיים שלנו כעל ניסיון. כל דבר שנקרה בדרכנו, טוב או רע, הוא ניסיון שנשלח אלינו כדי לעמוד בו. גם אם אדם זוכה להצלחה כבירה, בעסקים או בכל דבר אחר, הוא צריך לשאול את עצמו 'מאיפה זה מגיע? למה אני עומד בניסיון הזה?'

אם הוא יתחיל לחשוב שההצלחה הגיעה בזכות הכישרון שלו בלבד, הוא ייתקע. והדבר השני הוא חסד. אחרי שהבנו שהכול הוא ניסיון, אנו יכולים להבין שזה חסד שעשה עמנו הבורא, ולהודות לו על כך.

דבר נוסף חשוב שאני מאמין בו הוא שהאדם הוא רק צינור. תפקידנו להעביר את הדברים, לתת להם להתפתח. הטעות מתחילה כשאנו חושבים לרגע שאנחנו התוכן שעובר בצינור. כוונתי היא לתופעה של הופעת האגו, הגאווה. האדם צריך להיות נקי בתוכו, כדי שיוכל להיות הצינור שנותן לדברים – הרעיונות, הפעולות – לעבור דרכו."

ומהי דרך טובה להשיג את הזיכוכ הפנימי הזה?

"אני באופן אישי ממליץ על תפילה. דבר מומלץ נוסף הוא האזנה למוסיקה, דבר שבאופן אישי מביא אותי להווייה גבוהה יותר. אני אוהב מוסיקה קלסית ומוסיקה חסידית שאליה אני מחובר ושייך, כאילו בימים אחרים הייתי נגן בתזמורת כלייזמרים בפולין... אבל אין לי זמן להאזין למוסיקה במידה שהייתי רוצה, ובינתיים אני מאזין למוסיקה של ירושלים. הדבר השלישי שטוב בעיניי הוא הטיול, היציאה לטבע או למקום חדש, ושם אתה יכול לקבל פרופורציה נכונה על עצמך ועל העולם הסובב אותך."

מה אתה מציע לאדם צעיר שמעוניין לעשות שינוי חברתי?

"אני מציע לו קודם-כול להבין את מגבלות-הכוח שלו. שלא יחשוב שהוא הולך לשנות את העולם – הוא צריך למצוא תחום קטן שעליו הוא יכול לקחת אחריות, ושם לעשות את העבודה שלו. אם לאחר זמן מסוים הוא רואה שביכולתו להגדיל את תחום האחריות שלו – עליו לעשות זאת."

הדבר השני שאני מציע לו הוא לאסוף סביבו קבוצת אנשים. הוא לא יכול לעשות את הדברים לבד, הדברים מורכבים מדי. גם היהדות מראה לנו שיש דברים שפשוט אי-אפשר לעשות לבד. כדי להתפלל, למשל, צריך מניין. יש לזה משמעות. גם אני לא עובד לבד, אני תמיד עובד עם אנשים. והסוד בעבודה עם אנשים הוא להראות להם שהם מסוגלים, ואז הם יכולים לקחת אחריות על העשייה שלהם. כל קבוצה בעולם רוצה להגשים משהו מתוך העצמאות שלה. העובד הקהילתי צריך לאפשר לה, וזאת החכמה של עבודה קהילתית, על רגל אחת."

והדבר השלישי שהייתי מייפץ הוא לא לשכוח ליהנות מהעבודה, כי בלי זה אי-אפשר.

מי שרוצה לחולל שינוי חברתי, המסלול שלו ארוך, אפור, קשה, רחוק מהתקשורת. אם אתה רוצה להצליח בעבודתך, עליך לעשות את העבודה השחורה, וכשנגמר הפרויקט לפנות את מקומך, לתת את המספריים למישהו אחר – ולהרגיש טוב עם זה. במקרה של כישלון, אדם צריך לחפש בתוך עצמו איפה הוא טעה. אין שום טעם להאשים אחרים בכישלונות ובטעויות שלך."

ומה בנוגע לאדם צעיר שהולך לחינוך?

"אותו הדבר בדיוק. אתה לא יכול ללמד מישהו, אתה רק יכול לגרום לו לגלות את עצמו. בכל אדם חבויה יכולת גדולה, ותפקידו של המנחה הוא לאפשר לו לגלות אותה."

על איזה מעשה שלך אתה הכי גאה?

"הדבר שאני הכי גאה עליו הוא לא הישג חיצוני כלשהו. אני מודה על כך שבכל בוקר אני קם ומרגיש כאילו זה היום הראשון שלי לעבודה."

ירושלים

מה החזון שלך לירושלים? מדוע חשוב לפעול דווקא פה?

"החזון שלי בנוגע לירושלים טמון באחד משמותיה: יראו שלום. אני שואף לכך. לבסוף יבוא השלום. שלום גזור מהמילה שלם. אפשר להגיע לשלום אם אתה שלם עם עצמך, עם הסביבה שלך. צריך לפעול כדי ליצור שלמות אצלך, במשפחה שלך, וכך הלאה. ירושלים היא עיר מיוחדת, העיר העתיקה הוא הקילומטר הרבוע הכי מורכב בעולם. אבל מתוך כל הקושי של המקום הזה, קיים בו גם הסיכוי שהשינוי ישפיע על כל האזור והעולם. ירושלים, לתפיסתי, היא ישות בפני עצמה, ישות שדורשת ממך לעבוד אותה. לכן אני מאמין שצריך לעבוד בירושלים או בהתכוונות לירושלים, וזה דבר שיוכל לעשות גם מישהו שגר מחוץ לעיר. שואלים אותי הרבה על תופעת ההגירה מירושלים החוצה, והתשובה שלי בנושא הזה מפתיעה הרבה אנשים: אדם לא יכול לעזוב את ירושלים; ירושלים מקיאה מתוכה אנשים שלא ראוים לה."

מה דעתך בנושא חלוקת ירושלים? האם אי-חלוקתה היא אבן-נגף בדרך לשלום?

"הדבר היפה בירושלים הוא שיש בה את הפזל הזה, הכול קיים בה. אין מקום לחלוקת העיר, צריך לקבוע את מנגנוני הניהול שיאפשרו את המשך הקיום והפיתוח של העיר, על כל רכיביה."

בעת האחרונה התרחב תחום האחריות שלך גם לעיר העתיקה. איך ההתרשמות שלך מהעבודה שם?

"המנדט שלי הוא בנושא שיתוף הציבור. המפגש עם תושבי הרובע המוסלמי והרובע הנוצרי מאוד מעניין, גם להם. הוא התחיל עם המון בחינות הדדיות. עד כה, המוסלמים פגשו בשלושה סוגי התנהגות של יהודים: כאלה שדיברו אליהם דרך הכוח, כאלה שדיברו אליהם דרך הכסף וכאלה שדיברו אליהם תוך-כדי ביטול עצמי. זאת לא דרכי. אני מגיע אליהם עם הכיפה על הראש, עם זהות עצמית יהודית ברורה, אך כשאני בא, אני שם את אלוהים בצד ומתעסק הדברים הכי יום-יומיים: ביוב, מים, פינוי הזבל וצרכים אנושיים בסיסיים. עוד יתרון שיש לי הוא העדר השפה. כשאין לך שפה, אתה נדרש להבין את האדם שעומד מולך בתקשורת שהיא מעל לשפה. כך מתקיימת הבנה עמוקה יותר, לא מזויפת, כזאת שלא מסתתרת מאחורי מילים."

סיכום אישי

ממשרדו של אורי במנהל הקהילתי "לב-העיר" יצאתי אל רחובותיה השטופים של שכונת נחלאות, לבה הפועם של העיר ירושלים. גם לבי פעם בעצמה והתרווין כגינה בגשם. לרגע הרגשתי שלם. נזכרתי למה אני אוהב כל-כך את העיר הזאת, שבה נולדתי ובה חייתי כל חיי.

הריאיון היה בחודש שבו עזבתי את ירושלים ועברתי לגור בקריית-טבעון. במידה מסוימת, הריאיון היה סגירת-מעגל. האומנם לא עזבתי אלא ירושלים העזיבה אותי? האם אוכל להמשיך ולעבוד את ירושלים גם מהצפון? אני מקווה שכן, ומה שברור הוא שלפעמים, כדי להתפתח, צריך להיפרד.

המפגש עם אורי עמדי הרחיב את נפשי ורומם את רוחי. כל המחשבות שליוו אותי בהכנת הגיליון הזה כמו התנקזו אל דמותו והתגלמו בה. יש מנהיגות אחרת, מנהיגות מאפשרת. יש

האדם הוא רק צינור. תפקידנו להעביר את הדברים, לתת להם להתפתח. הטעות מתחילה כשאנו חושבים לרגע שאנחנו התוכן שעובר בצינור. כוונתי היא לתופעה של הופעת האגו, הגאווה. האדם צריך להיות נקי בתוכו, כדי שיוכל להיות הצינור שנותן לדברים – הרעיונות, הפעולות – לעבור דרכו

קשר בין רוחניות לארגון קהילתי, כלומר, פוליטיקה. שמחתי מאוד לראות כיצד הרעיונות החברתיים האנתרופוסופיים שפגשתי בכתביו של ד"ר רודולף שטיינר עולים מאליהם מתוך ניסיונו המעשי והכמתו של אורי עמדי, כל-כך מאליהם, עד שכמעט מיותר לכתוב זאת (ועדיין אכתוב, אולי בפעם האחרונה). ומעל הכול, המפגש עם אורי עמדי העניק לי תקווה, והיא יקרה מפז בימים כמו הימים האלה. ☺

נועם שרון, יזם חברתי, מעורכי כתב העת אדם עולם, ומזכיר החוג ללימודי אנתרופוסופיה וחינוך ולדורף במכללת דוד ילין
noam@adamolam.com

